

Asenteet

**Oikeusministeriö:
Pyöreän pöydän
keskustelu**

**Perus- ja ihmisoikeuksiin
liittyvä tiedonkeruu –
tuloksia ja suosituksia**

Tietoa syrjinnästä -hanke on saanut rahoitusta Euroopan Unionin Perusoikeus-, tasa-arvo- ja kansalaisuus -ohjelmasta (2014-2020).

Tämä infolehtinen perustuu kesäkuussa 2021 järjestettyyn pyöreän pöydän keskusteluun, jossa käsiteltiin Suomessa tehtävän perus- ja ihmisoikeuksiin liittyvän asennetutkimuksen nykytilaa ja tulevaisuutta.

Mihin asennetutkimusta tarvitaan?

Asennetutkimuksella saadaan tietoa ihmisten kokemuksista, mielipiteistä, arvoista ja asenneilmapiiristä. Tietoa voidaan hyödyntää muun muassa tasa-arvo-, yhdenvertaisuus- ja turvallisuustyössä sekä poliittisen päätöksenteon tukena.

Asenne- ja syrjintätutkimus ovat toisilleen läheiset ja voivat esiintyä osina samaa tutkimusohjelmaa. Asennetutkimuksen ero syrjintätutkimukseen on se, että jälkimmäinen kuvaa syrjinnän todellista ja koettua esiintyvyyttä.

Asennetutkimuksen eettiset näkökulmat

- Tutkimukseen osallistuvien tiedossa on oltava osallistumisen vapaaehtoisuus.
- Osallistujille on kerrottava tutkimuksen tarkoituksesta ja tulosten käytöstä.
- Tutkimuksen otoskoon tulee olla riittävän suuri ja edustava, jotta tuloksia voidaan tarkastella eri sosio-demografisten muuttujien perusteella siten, että vastaajien anonymiteetti säilyy.
- Paljon erilaisissa otannoissa tutkittujen väestöosien, kuten vähemmistöjen, kohdalla tulisi ottaa huomioon tutkimusväsymys ja jatkuvan tutkimuksen kuormittavuus.
- Erityisesti herkissä aiheissa on hyvä ottaa huomioon, että polarisoivat kysymyksenasettelut ja tutkimustuloksien tulkinta voivat vahvistaa polarisoivia ajatustapoja väestöryhmien eroista.

Asennetutkimus Suomessa

Poliittiset ja kaupalliset mielipidetutkimukset ovat vieneet tilaa asennetutkimukselta Suomessa. Suomessa ei ole kansallista asennetutkimusta, joka kattaisi kaikki tai yhdenvertaisuuden kannalta tärkeimmät keskeiset aihepiirit, tai jota toistettaisiin säännöllisesti. EU-tasolla toteutetaan tutkimuksia, jotka kattavat myös Suomen, mutta nämä laajat tutkimukset eivät anna tarkkaa kuvaa yksittäisten vähemmistöjen tilanteista, koska kansallinen otoskoko on usein pieni.

Y
V
E
R
T
A
I
S
U
S

H
D
E
N
N
S
U
S

Asennetutkimuksen tulevaisuus: haasteet ja kehityssuunnat

- Asennetutkimukset tarvitsevat jatkuvuutta, mikä edellyttää säännöllistä rahoitusta ja eri tahojen rahoitusyhteistyötä.
- Tiedonkeruun laajuus ja luotettavuus, mahdollisuudet seuranta-asetelmiin sekä asiantuntevuus (menetelmät ja substanssi) tulee varmistaa.
- Asennetutkimuksen haasteena on vastaajaryhmien tavoitettavuus. Yhteiskuntaan heikosti kiinnittyneet saattavat jäädä asennetutkimuksen ulkopuolelle.
- Kyselytutkimusten tiedon lisäksi on tärkeää kerätä laadullista tietoa esimerkiksi syventävien haastattelujen avulla.
- On tarpeen tuottaa lisää risteävää, eli intersektionaalista, asennetutkimusta vähemmistöjen sisäisistä pienemmistä vähemmistöistä.
- Asenteita mittaavien kysymysten tulee säilyä osana kysymyspatteristoja tutkimuksissa kuten perusoikeus-, nuoriso- ja tasa-arvobarometrit. Niiden avulla saadaan säännöllistä ja ajassa muuttuvaa tietoa kokemusten ja asenteiden muutoksesta.
- Etniset suhteet ovat yksi keskeinen asennetutkimuksen kohde, josta on hyödyllistä tuottaa toistuvaa seurantatutkimusta.
- Kielellisten, kulttuurillisten ja etnisten vähemmistöjen kokeman syrjinnän ohella on hyvä tutkia valtaväestön asenteita vähemmistöjä, kuten saamelaisia, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä, vammaisia ja viittomakielisiä, kohtaan.